

Välfärdsbokslut 2005

Inledning

Alla kommuner vill skapa förutsättningar för god livsmiljö genom till exempel bra bostäder, möjligheter till fysisk aktivitet och rekreation, kommunikationer samt tillgång till vård, omsorg och bra utbildning.

Välfärdsbokslut är en metod att beskriva befolkningens levnadsvillkor ur ett välfärdsperspektiv. Bokslutet skall också bidra till att skapa ett bra beslutsunderlag för val åtgärder för en bättre folkhälsa samt fungera som ett uppföljningsinstrument. Ett aktivt folkhälsoarbetet med väl avvägda förebyggande insatser ger både mänskliga och ekonomiska besparingar samt bidrar till en positiv samhällsutveckling.

Årets välfärdsbokslut är det andra i Sotenäs och avsikten är att utveckla arbetet med att ta fram nyckeltal som beskriver hälsotillståndet och som kan mätas över tid. Välfärdsbokslutet följer de nationella målområdena och indikatorerna för uppföljning av välfärd och folkhälsa. Syftet är att kunna följa hälso- och välfärdsutvecklingen över tid i kommunen och utifrån det göra prioriteringar för det kommunala arbetet med folkhälsa i fokus.

Det övergripande målet med folkhälsoarbetet i Sotenäs är ”Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för alla Sotenäsbor”.

Hälsorådet har för 2005 valt följande indikatorer:

- Föreningssammankomster
- Utbildningsnivå- eftergymnasial utbildning
- Arbetslöshet
- Försörjningsstöd
- Andel med godkända betyg i kärnämnen i skolår 9
- Kariesfrihet
- Simkunnighet
- Barnfattigdom
- Ohälsotalet
- Höftledsfrakturer
- Klamydiaförekomst
- Andel tonårsaborter
- Friskvård, utlåning av stavar och stegräknare
- Berusningsdrickande åk. 9

Bakgrundsfakta för Sotenäs

Befolkningens åldersfördelning har betydelse för hur folkhälsan utvecklas. I Sotenäs kommun fanns den 31 dec. 2005, 9311 invånare. En större andel av befolkningen är 65 år och äldre medan andelen invånare i åldern 25-44 är något mindre än i regionen i övrigt. Under de senaste 5 åren har det fötts i genomsnitt 77 barn per år medan antalet döda i genomsnitt har uppgått till 150. Andelen vuxna i fertil ålder skulle behöva öka för att säkra en god befolkningsutveckling.

1. Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är kärnfrågor för ett demokratiskt samhälle och har en avgörande betydelse på folkhälsan. Delaktigheten kan gälla både allmänna val, aktivitet i föreningsliv och kulturella sammanhang likväl som delaktighet i samhällsutvecklingen på olika sätt i vår kommun.

Föreningsammansammanster

Här redovisas antalet sammankomster som föreningslivet gjort under året för barn och ungdom 7- 25 år. En sammankomst är en verksamhet över minst 60 min och är ledarledd. För denna verksamhet får föreningarna både kommunalt och statligt bidrag. :

Kommunalt aktivitetsbidrag, 7-25 år

Antal sammankomster:

	2003	2004	2005
sammankomster	5090	4894	5012

källa: Utbildningsförvaltningen

Antalet redovisade föreningsammansammanster i Sotenäs ligger ganska stabilt, inga stora förändringar har skett. Ett allmänt förekommande bekymmer för föreningslivet är dock behovet av ledare. Ungdomsutvecklarna har i samarbete med Sotenässkolan startat en ungdomsledarutbildning för att stimulera ungdomar till ledarskap. Eleverna utbildas i demokrati och ledarskap.

2. Ekonomisk och social trygghet

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för att välfärden skall kunna utvecklas i befolkningen.

Utbildningsnivå

Utbildning är både en resurs och en viktig komponent i människors välfärd. En god utbildning ger bättre möjlighet till ett arbete och till försörjning. Forskning visar att människor med lägre utbildningsnivå löper större risk att drabbas av sjukdom och förtida död än de som har hög utbildning. I Sotenäs är utbildningsnivån något lägre än i riket, detta kan främst utläsas då det gäller eftergymnasial utbildning. Förhållandet ser likadant ut för både män och kvinnor.

Befolkningens utbildningsnivå, 25-64 år:

2004		Gymnasial utbildning		Eftergymnasial utbildning	
Andel i %		Högst 2 år	3 år	Kortare än 3 år	Minst 3 år
Sotenäs	kv	36	17	12	14
	män	37	16	10	11
	totalt	36	17	11	13
Riket	kv	30	17	16	21
	Män	30	18	13	17
	Totalt	30	17	14	19

Källa: SCB

Arbetssökande

Att ha ett arbete med väl fungerande arbetsvillkor minskar den arbetsrelaterade ohälsan och bidrar till en allmänt förbättrad folkhälsa.

Andel arbetslösa och personer i konjunkturberoende program i %:

2004	16-64 år		18-24 år	
	arbetslösa	i program	arbetslösa	i program
Sotenäs	3,1	1,2	4,9	1,8
VG Region	4,2	1,7	5,8	2,6
Riket	4,2	1,9	5,8	2,7

2005	16-64 år		18-24 år	
	arbetslösa	i program	arbetslösa	i program
Sotenäs	3,5	1,5	5,1	4,0
VG Region	4,2	2,0	6,0	2,9
Riket	4,3	2,2	6,1	3,1

Källa: AMV

Andelen arbetslösa har ökat något jämfört med samma tid föregående år.

Försörjningsstöd

Antal hushåll i Sotenäs som har försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd:

	2004	2005
Antal hushåll med försörjningsstöd	182	156
Antal hushåll med försörjningsstöd	54	69
Antal barn 0-18 år i hushåll med försörjningsstöd	96	147

Källa: IFO, Sotenäs

I Sotenäs lever 147 barn i familjer som har försörjningsstöd, jämfört med föregående år har detta antal ökat.

3. Trygga och goda uppväxtvillkor

Att ha en trygg och säker uppväxt är bland det viktigaste i livet. En bra skola, en meningsfull fritid och trygga familjeförhållanden är viktiga indikatorer på välbefinnande.

Behörighet till gymnasieskolan

Utbildning är i välfärdssammanhang en grundläggande faktor. Bristande baskunskaper är en belastning som begränsar möjligheten till yrkesutbildning, delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Elever som ej uppnår kunskapskraven från grundskolan antas ej till de nationella programmen på gymnasieskolan.

Andel elever i åk. 9 med godkända betyg i kärnämnen:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sotenäs	93,5	93	93	92	97	94,1
Riket	89,4	89,2	89,5	89,9	89,6	89,2

källa: skolverket

Sotenäselevernans behörighet till gymnasieskolan har legat och ligger alltså högt i förhållande till övriga landet. År 2004 klarade 97% av eleverna kunskapskraven jämfört med 90% för hela riket. Detta gav Sotenässkolan en fjärdeplacering bland landets skolor.

Resultatet för 2005 är något lägre men är fortfarande på en hög nivå. Andelen elever som uppnår målen i samtliga ämnen var 92% jämfört med rikets 75%.

Kariesfria sex och nittonåringar

Tandhälsan hos barn och ungdomar kan användas som ett mått för att undersöka resultatet av hälsofrämjande och förebyggande insatser som gjorts under uppväxtåren och då är i synnerhet tandhälsan hos 19-åringar intressant. Försämrade tandhälsa är ofta en indikator på en generell negativ hälsoutveckling hos barn och ungdomar

Sotenäs i %	2002	2003	2004	2005
6-åringar	82	70	86,7	63,7
19 åringar	35	25,5	25	20,2

Källa: Folktandvården

Andelen kariesfria 6-åringar har minskat kraftigt jämfört med föregående år. Bland 19-åringar tycks också trenden gå stadigt nedåt.

Viktigt är att fundera på varför både 6 och 19-åringarnas tänder försämras då denna siffra också kan ge en indikation om den hur den vuxnes tandhälsa kommer att se ut.

Simkunnighet

Att kunna simma är en viktig kunskap i en kommun vid kusten där mycket friluftsliv sker i och på vattnet. Grundskolan i Sotenäs har valt att profilera sig mot kust och hav och arbetar på ett naturligt sätt med praktiska moment som anknyter till området.

Definition på simkunnighet är i åk 1 – 3; Hopp från kanten så att huvudet doppas följt av 50 m simning och i åk 4 – 6; Hopp från kanten så att huvudet doppas följt av 200 m simning varav 50 m ryggsim, samt enkel livräddningsuppgift.

Andel simkunniga elever i åk. 1-6:

skolår	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Andel simkunniga i åk. 1-6 i %	82	82	85	90	88

Enligt kursplanen för grundskolan finns ett mål som säger att alla elever i åk. 5 skall kunna simma 200 m. Bland eleverna i åk 5 läsåret 04/05 är andelen simkunniga så hög som 98%.

Barnfattigdom

Att växa upp i en familj som är ekonomiskt missgynnad kan öka risken för ohälsa, både fysiskt, psykiskt och socialt. Hälsoproblem är vanligare i socialt utsatta grupper. En knapp ekonomi begränsar många gånger barns möjlighet till att ta del av sådant som de själva upplever som viktigt. Det handlar ofta om vardagliga saker där kostnader och avgifter blir ett hinder för att delta. Begreppet barnfattigdom bygger på ett sammanslaget index av två separata mått, låg inkomststandard och socialbidrag.

Andel barn 0-17 år i hushåll med låg inkomststandard och/eller socialbidrag i %

	1991	1997	2000	2001	2002
Sotenäs	15,7	13,3	14,2	11,7	9,9
riket	14,9	22,3	14,6	13,6	13,0

Källa: Rädda barnen

Rädda barnen gör varje år en rapport om barnfattigdom i Sverige. Årets rapport visar att barnfattigdomen sjunker, om än långsamt men skillnaderna mellan fattiga och rika ökar. Det man också tydligt kan se är att barn till ensamstående och barn till utrikes födda löper en betydligt större risk att leva i fattigdom¹.

4. Ökad hälsa i arbetslivet

Ohälsotal

Ohälsotalet är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning (före år 2003 förtidspension och sjukbidrag) från socialförsäkringen. Ohälsotalet innehåller inte dagar med sjuklön från arbetsgivaren.

	2001	2002	2003	2004	2005
Sotenäs	47,6	49,9	50,6	52,7	53,3
Riket	40,7	43	43,2	42,5	41,3

Källa: Försäkringskassan

Ohälsotalet har under ett flertal år gradvis ökat för både kvinnor och män i Sotenäs och är jämfört med riket högt.

Ohälsotalet 2005 bland kvinnorna var 65,9 dagar jämfört med männens 41,6 dagar.

En sjukfallskartläggningen genomförd av försäkringskassan 2005 av sjukskrivningar över 60 dagar i Fyrbodalen visar att den vanligaste diagnosen är psykisk ohälsa med 36%, och därefter sjukdomar i rörelseorganen med 32%. Den psykiska ohälsans andel av sjukskrivningarna är störst bland unga och då särskilt för unga kvinnor 16-29 år. Om man därtill ser till gruppen arbetslösa unga kvinnor är andelen så hög som 56%. Närmare en fjärdedel av sjukfallen finns i gruppen av arbetslösa.²

5. Sunda och säkra miljöer

Höftledsfrakturer

Fallskador är ett av de största folkhälsoproblemen bland äldre. En höftledsfraktur innebär ett stort mänskligt lidande men också stora ekonomiska kostnader för samhället i form av vård, hemtjänst mm.

Antal diagnostiserade höftledsfrakturer :

Sotenäs	2002	2003	2004	2005
alla	38	38	41	43
65 år och äldre		33	27	37

Källa: Vård databasen VEGA, Hälso- och sjukvårdsnämnden kansli i Uddevalla

Statistiken ovan visar alla diagnostiserade höftledsfrakturer oberoende av ålder samt den andel höftledsfrakturer som återfinns bland den äldre befolkningen. Av statistiken kan man tydligt se att den stora andelen frakturer återfinns i åldersgruppen 65 år och äldre varför förebyggande arbete riktat till den äldre befolkningen är av stort värde.

¹ Barnfattigdom i Sverige Årsrapport 2004 , Tapio Salonen Rädda barnen

² Mer att läsa om sjukfallskartläggningen finns på www.vg.forsakringskassan.se

8. Trygg och säker sexualitet

Möjligheten till en trygg och säker sexualitet är grundläggande för individens hälsa och välbefinnande. Ungdomsmottagningen fyller här en stor funktion för våra ungdomar. I Sotenäs finns en ungdomsmottagning som har öppet en dag per vecka. Förutom att ha mottagning gör ungdomsmottagningens personal besök hos alla åk. 8:or vid Sotenässkolan i Kungshamn. Ungdomsmottagningen hade 2004, 673 besök varav 87 var till kurator, 2005 var antalet besök 605 st varav 36 till kurator.

Osäkert sex kan leda till sexuellt överförda infektioner och oönskade graviditeter. Den vanligaste sexuellt överförda infektionen är klamydia.

Klamydia

Klamydiaförekomst bland män och kvinnor 2005:

	2005
Sotenäs	25 st
Munkedal	25 st
Strömstad	26 st
Orust	21 st
Tanum	28 st

Källa: Smittskyddsenheten, Uddevalla

Aborter

Antal aborter hos kvinnor 19 och yngre per 1000 inv (tonårsaborter)

	1999	2000	2001	2002	2004
Sotenäs	20,8	12,6	8,2	25,1	19,2
vregion	20,0	20,3	24,5	26,1	25,7

Källa: Socialstyrelsen

9. Ökad fysisk aktivitet

Ett av de stora folkhälsoproblemen är vår allt mer stillasittande fritid och den stora andelen män och kvinnor med övervikt och fetma.

Under 2005 valde biblioteket att profilera sig mot hälsa och friskvård och har stavar för stavgång och stegräknare till utlåning. Stavarna har under året varit utlånade 144 gånger och stegräknarna 31 gånger.

Arbetet med att starta fysisk aktivitet på recept har pågått under hela 2005. Receptskrivandet påbörjades den 1 februari 2006.

11. Minskat bruk av tobak, alkohol och narkotika

Bruket av beroendeframkallande medel är en viktig bestämningsfaktor för hälsan.

Användandet av olika droger i samhället ökar och sjunker allt längre ned i åldrarna och arbetet med att minska bruket av tobak, alkohol och narkotika är en viktig del i

folkhälsoarbetet. Sotenäs har det senaste året satsat mycket på drogförebyggande arbete. Ett

drogpolitiskt program och strategi inför framtiden har tagits fram under 2004 och sedan hösten 2005 finns en drogförebyggande samordnare anställd på 50% .

I januari 2005 genomfördes en drogvaneundersökning bland åk. 9 i samarbete med Lysekil, Munkedal, Tanum och Strömstad. År 2003 genomfördes samma undersökning i våra grannkommuner men då deltog inte Sotenäs. Glädjande nog kan man i den senaste undersökningen se en minskning vad det gäller bruk av både tobak, alkohol och narkotika i samtliga kommuner.

Berusningsdrickande

Andel elever i åk. 9 som druckit så mycket alkohol att de varit berusade någon gång:

Åk 9	2003		2005	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	flickor
Sotenäs			50%	62%
Norra Bohuslän ³	60%	71%	54%	61%

Det man också kan läsa ur undersökningen är att 8 av 10 elever är alkoholkonsumenter och var fjärde pojke och var femte flicka intensivkonsumerar⁴ alkohol en gång i månaden eller oftare. Dessa siffror är dock baserade på alla de 5 medverkande kommunerna.

---

³ Norra Bohuslän avser år 2003 kommunerna Tanum, Lysekil, Strömstad och Munkedal.

⁴ Intensivkonsumtion är i detta sammanhang att man dricker en alkoholmängd vid ett och samma tillfälle, som består av te x 6 burkar folköl, eller 4 burkar starköl, eller 18 cl starksprit, en gång i månaden eller oftare.

